

Ana Spremić
student pozdiplomskih studija
Učiteljski fakultet, Beograd

Stručni rad
„Obrazovna tehnologija”
1-2/2007.
UDK: 371.3

INTEGRATIVNA NASTAVA

Rezime: *Koreni integrativne nastave nalaze se u naučnim disciplinama, ali se nudi dominacija znanja iz ugla pojedinačnih naučnih disciplina. Međutim, funkcionalna znanja se stiču povezivanjem znanja iz više disciplina kako bi se celovitije sagledala određena pojava i njene međusobno povezane zakonitosti. Integrativna nastava je takav inovativni model kojim se vrši međusobno povezivanje znanja iz više nastavnih predmeta.*

Ključne reči: *integrativna nastava, međupredmetna povezanost nastave.*

1. Uvod

Nauka postaje sastavni deo života današnjeg čoveka, posebno sada kada se društvo velikom brzinom razvija. Svaka nauka teži da što više razvije svoje granične oblasti i kompleksne problema.

Kao metodološka koncepcija javlja se sistematski pristup, kao određen naučno-istraživački pristup, koji je usmeren u pravcu razrade opštenaučne strategije i istraživanja objekata u celini. Ovaj pristup objedinjuje ideju celovitosti, strukturiranja i univerzalnosti veze koja postoji između objekata iz realnosti. Pojam "integracija" znači sjedinjavanje određenih delova u jednu celinu i međusobnog povezivanja autonomnih elemenata.

Nastava, zasnovana na ovom pristupu, može biti za učenike veoma stimulaturna i

podsticajna. Sadržaji koji su međusobno povezani doprinose znanju koje je celovito, vredno i upotrebljivo.

2. Intergrativna nastava

Između integrativno-pedagoških koncepcija mogu se izdvojiti dve grupe. U prvoj se nalaze koncepcije, koje imaju za predmet neposredno proces integracije (to se može primetiti i u njihovom nazivu). Drugu grupu predstavljaju obrazovne koncepcije u kojima se integrativni element zadaje putem njihovih karakteristika i istupa u svojstvu rezultata njihove realizacije.

Koncepcija integracije vaspitnih snaga društva se može pronaći na postavkama

Đžona Djuia koji smatra da se škola mora da spoji sa ekonomskom zajednicom.

Posebnu pažnju privlače tri pravca stvaranja opšte pedagogike V. I. Zagbjazinskim *Prvi pravac* - izdavanje postavki i zakonitosti na koje će se oslanjati u svim tipovima ustanova. Ovaj pravac ima dva preseka: vertikalni i horizontalni. Horizontalni predstavlja izdvajanje opštih metodoloških osnova pedagogije. Vertikalni, učenje o mehanizmima, principima, metodama i formama obuke i učenje o teoretskim osnovama.

Drugi pravac - iznosi potrebu u sintezi i međusobnom bogaćenju postojećih koncepcija u pedagogiji.

Treći pravac - teži ka stvaranju integrativnog sistema znanja-celokupnog poznavanja čoveka, koncepciju integrativne slike obrazovanja. Značajnu ulogu imaju obrazovni procesi koji integrišu delatnost predavanja i učenja, obuke i usvajanja. Integracija obrazovanosti koja se prisvaja sa obrazovnim procesima dovodi do razvitka samostalnosti kod učenika usled socijalnog iskustva.

Integrativna slika je otvoren dinamičan sistem postojanja, funkcionisanja i razvitka obrazovanja. Kao cilj sinteze može se smatrati razrada celovite pedagoške teorije koja odražava savremeni proces i realizuje funkciju prognoziranja, Od opšteg cilja potiču zadaci. Neki od njih su:

- pokazati proces obuke kao unutrašnji koordinisan sistem veza,
- pronaći zajedničku prirodu svih pojava i sa tim ciljem pronaći opšto,
- odrediti vezu između različitih didaktičkih zakonomernosti,
- obrazložiti sintetičku celovitu teoriju obuke.

Integrativna nastava je nastava u kojoj su granice između različitih predmeta ili disciplina izbrisane ili delimično neprimetne. Ova nastava ostvaruje smislene veze između

sličnih aspekata različitih disciplina. Discipline se međusobno integrišu, prožimaju i sintetišu u novu celinu koja je veća i značajnija od prostog zbira sastavnih elemenata (pojedinačnih predmeta, disciplina).

Znanja se ne dele veštački na predmeta i discipline, već integrativna nastava posmatra svet kao celinu i na taj način i proučava. Ovo omogućava jedan celovit kontekst za učenje koji vodi ka većoj mogućnosti da se zapamte veza i da se rešavaju problemi. Integrativno učenje podrazumeva sagledavanje različitih dimenzija jednog problema, sagledavanje iz različitih uglova i sa različitih strana. Najbolje se pamte i stiču informacije koje su povezane u smislenu mrežu značenja.

Integrativni pristup podrazumeva aktivnog učenika. Ono se ne svodi samo na prenošenje činjenica, nego mnogo više na rešavanje problema, postavljanje pitanja i aktivnog traženja odgovora iz svoje okoline i okruženja.

Koreni integrativnosti se nalaze u samim disciplinama, ali se nudi alternativna dominacija znanja iz ugla pojedinačnih disciplina. Pojedinačne discipline nam nude dubinu i fokusiranost, a integrativnost širinu konteksta, promenu perspektive ali i primenu znanja iz jedne oblasti u drugoj tj. funkcionalno znanje.

Postoje četiri nivoa integrativnosti:

PRVI NIVO - Učenici pohađaju časove iz različitih predmeta (disciplina) bez mogućnosti da se znanja ni iz tih predmeta, makar i formalno, povežu. Ovakav vid nastave je uglavnom zastupljen u školama.

DRUGI NIVO - Učenici imaju mogućnost da steknu uvid u znanja (na sličnu temu) iz različitih disciplina, ali je proces integracije tog znanja ostavljen učeniku.

TREĆI NIVO - Ovaj nivo poziva učenike i nastavnike da se uključe u proces integracije po uzoru na predavanja koja predaje tim stručnjaka, ali nastavnici dalje zadržavaju svoju ulogu kao predstavnici svoje discipline (predmeta).

ČETVRTI NIVO - Suštinski ili pravi nivo integracije u kojem i učenici i nastavnici ulažu velike napore i doprinose izgradnji jedne nove celine koja se sastoji od međusobno prožetih znanja i vještina iz različitih disciplina. Novoj celini svaka disciplina daje svoj doprinos.

2.1. Implementacija integrativne nastave u škole

Postojanje državne strategije tj. nacionalne koncepcije je najbolji način koji zahteva i podržava implementaciju integrativne nastave. Kod nas takve nacionalne strategije nema, pa je integracija ostavljena pojedincima (to mogu biti pojedine škole ili pojedini učitelji).

Ako postoji nacionalna koncepcija, integracija se realizuje preko zvaničnog plana i programa, tj. kurikuluma. Prednost ovakvog načina jeste u tome što podrazumeva profesionalnu i logističku podršku-edukacija, obuka nastavnika, literatura, podrška putem štampanih materijala, didaktičkih materijala, organizacija rasporeda u školama... Na ovaj način se izbegava podela na "integrativce" i "tradicionaliste" koji bi kočili ovaj proces.

Bitno je naglasiti da su profesori razredne nastave zbog prirode svoga posla, mnogo bliži i bliskiji integraciji nego predmetni nastavnici i profesori u višim razredima osnovne i srednje škole. Učitelji treba da u ovom slučaju posluže kao uzor svojim kolegama predmetnim nastavnicima.

Veliku i odlučujuću ulogu u sprovođenju integracije u školama imaju direktori škola,

bez obzira na postojanje državne strategije. Na naučnim večima i roditeljskim sastancima oni su veoma bitni u ulozi da promovišu integrativnu nastavu.

Ukoliko, neko od učitelja ima želju i zainteresovan je da integriše svoje predmete, njima je neophodne pomoć u vidu prilagođavanja rasporeda i didaktičkog materijala. Što se više učitelja uključuje u ovaj proces, to je sve neophodnija reorganizacija rasporeda časova učenika koja treba da se predvidi kao i vreme potrebno za pripremu učitelja i timova učitelja. U tom slučaju treba uraditi raspored časova za učenike i učitelje koji će raditi po principu integracije, zbog specifičnosti njenih potreba, a zatim za ostale.

Integrativna nastava da bi bila prihvaćena od strane nastavnika i učitelja, da bi se organizovala i realizovala neophodno je dodatno motivisati zaposlene u školi. Sredstva za dodatnu motivaciju moguće je obezbediti animirajući lokalnu, ali i širu društvenu zajednicu.

2.2. Prednosti uvođenje integrativne nastave u škole

Administracija smatra bi se postigla ušteda sredstava, ako ih ne bude delila među pojedinačnim disciplinama.

Razvoj elektronske tehnologije i inernet revolucije menjaju način na koji organizujemo, strukturiramo i tražimo znanje, zamjenjujući linearne modele hiperteksta linkovima koji ne poznaju granice među disciplinama.

Mnogi problemi se ne mogu rešiti iz perspektive samo jedne discipline.

Postoje dinamične promene u današnjem znanju, koje brišu granice među disciplinama. Naučna istraživanja i razvoj su uspostavili potpuno nove integrisane disci-

pline kao što su biofizika, biomedicina, genetski inženjering...

Tradicionalna škola, koja uči činjenicama i to tako što znanja deli u pojedinačne predmete koji nemaju dodirna jedni sa drugim, ne može da pripremi i osposobi učenike za savremeni svet koji se transformiše velikom brzinom. Kroz integrativnu nastavu se ne usvajaju samo određena znanja iz pojedinih predmeta nego se neguju i stiču misaone sposobnosti, fizičke, emotivne i socijalne kompetencije.

3. Zaključak

Integrativna nastava je još relativno "mlad" oblik nastave i još dovoljno neaktuelan u našem školstvu. U poslednje vreme, je primetan porast interesovanja za ovakav način realizacije nastavnog procesa u našem školama. U toku je traganje za mogućnostima realizacije integracije u nastavnom procesu iz najrazličitijih smerova.

Autori koji se bave problemom integracije predlažu razne varijante njegovog rešavanja. Uprkos nepostojanja jedinstvenog pristupa problemu integracije, sam proces i uviđenje prednosti i značaja procesa integracije je dobar korak ka putu modernizacije obrazovanja.

Lično iskustvo u radu se deo tokom primene integrisane nastave za jedan deo sadržaja pokazalo je da deca veoma motivisano i pozitivno reaguju na ovakav način rada. Uviđaju međusobnu povezanost i korelaciju sadržaja iz nastavnih predmeta, lakše savlađuju gradivo i postižu dugotrajnije znanje.

4. Literatura:

1. Vilotijević, M. (2000.), *Didaktika 3*, Naučna knjiga, Učiteljski fakultet, Beograd.
2. Vilotijević, M. (2000.), *Vrste nastave*, Učiteljski fakultet, Beograd.
3. Ivić, Pešikan, A., Antić, S. (2001), *Aktivno učenje*, Institut za psihologiju, Beograd.
4. Bilanova-Toporokova, M. B., Duhauheva, A. V., Kukušin, V. S., Sučkov, G.U. (), *Pedagoške tehnologije*, Izdavaen centar "MATR", Moskrva-Rostov na Donu.

**Prilog: Primer pisane pripreme-
INTEGRATIVNA NASTAVA**

PISANA PRIPREMA-INTEGRATIVNA
NASTAVA

Razred: IV

Tema: Rastko Nemanjić-Sveti Sava

Nastavni predmeti: srpski jezik, likovna
kultura, muzička kultura, matematika,
poznavanje društva

Čas: II,III,IV

CILJ ČASA: - uočavanje motiva u pripovesti,

- izražavanje doživljenog u književnom delu na različite načine: rečima, slikom, muzikom, pokretom
- upoznavanje istorije i prošlosti svoje zemlje, istorijskih činjenica,
- razvijanje mašte i motivisanje za korisno i lepo

Priprema za rad: podeliti učenike u grupe i upoznati ih sa temom časa, upoznavanje sa prikupljenom literaturom koju su učenici prikupili.

Grupa MATEMATIKA

1. Izračunaj:

a) $1269 + 181 = 3 =$

c) $3520 + 684 : 2 =$

b) $4768 - 127 = 5 =$

d) $1901 - 844 : 4 =$

2. Reši jednačinu $(x + 842) - 1230 = 3001$

3. Znajući godinu rođenja Sv. Save (1175.) i godinu kada je umro 1235. Izračunaj koliko godina je živeo?

4. Ako znaš kada je umro, izračunaj koliko je od te godine do danas 2006. prošlo godina?

5. Sv. Sava je rođen 1175., izračunaj koliko je godina prošlo od tada do danas, a koliko od tada do tvog rođenja.

6. U Hilandar je prvog dana dopremljeno 5t krompira, drugog dana 450kg manje nego prvog, a trećeg dana pola tone više nego drugog. Izračunaj koliko je tona dopremljeno drugog, trećeg dana, a koliko za sva tri dana.

Aktivnosti:

1. Izražajno čitanje pripovetke "Zlatno jagnje" Svetlane Velmar Janković;

Kraći razgovor o delu i utisku koji je ostavio na njih tekst;

Podela zadataka učenicima i izbor aktivnosti

2. Grupni rad učenika.

Učenici su podeljeni u pet grupa. Rade prema trenutnim afinitetima;

1. srpski jezik grupa-bavi se analizom pripovetke;

2. Likovna kultura grupa-oslikavanje doživljaja dela;

3. Muzička kultura grupa-dramski prikaz i izvođenje pesme "Himana Svetom Savi";

4. Matematika grupa-rešavanje zadataka sa temom o Sv. Savi;

5. Poznavanje društva grupa-istorijski osvrt na lik i delo Rastka Nemanjića.

Sve grupe prave veliki pano kao povratnu informaciju, sa dramskim i muzičkim prikazom.

3. Samostalan rad učenika po grupama

Učenici rade po grupama, a kasnije menjaju aktivnosti između grupa.

Grupa SRPSKI JEZIK

1. Pažljivo pročitaj ponovo tekst.
2. Pokušaj da поделиš tekst na celine i svakoj celini dodeli podnaslov.
3. Pronađe nepoznate reči u tekstu.
4. Ko je bio Rastko? Čiji je on sin? Gde živi Rastko?
5. Pored Rastka koji se likovi javljaju u pripovesti?
6. Zašto se dečak boji vuka?
7. Kako su se braća ophodila prema dečaku?

8. Kakav savet Rastko dobija u snu?

9. na koji način on pobeđuje svoj strah? Objasni to što Rastko prvo pogleda u sebe, kada pođe u šumu.

10. Pokušaj da uporediš zlatno jagnje – božija pomoć vuk - ?

11. Šta nam poručuje ova priča-kako prevazići svoj strah, teškoću, problem. Priseti se kako si bi ti rešio i prevazišao neki problem, teškoću, strah.

Grupa POZNAVANJE DRUŠTVA

1. Kako je pravi ime Svetog Save?
 2. Čiji je on bio sin, kako se zovu njegova braća?
 3. Gde odlazi Rastko iz Srbije, šta tamo radi?
 4. Šta je Sava osnovao?
 5. Koje manastire je Sveti Sava osnovao?
 6. Razmislite o životu Svetog Save i u par rečenica opišite njegov život (čime se bavio, za šta je zaslužan)?
- **u toku rada koristite svu literaturu koju ste prikupili kao i udžbenik

Grupa LIKOVNA KULTURA

1. Pažljivo pročitaj tekst još jednom.
2. Pokušaj da uočiš manje celine u tekstu i obeleži ih olovkom (odredi celinama naslove).
3. Ilustruj celinu koja ti se najviše dopada.
4. Obavezno imenuj naziv svoga rada, obrati pažnju da bude povezan sa pripovetkom.

Grupa MUZIČKO-DRAMSKO
IZRAŽAVANJE

1. Pažljivo pročitaj pripovetku još jednom.
2. Izdvojte najznačajnije dramske momente.
3. Pokušajte da prikažete neki zanimljiv deo pripovetke.
4. U udžbeniku pronađite pesmu "Himana Svetom Savi" na metalofonu je odsvirajte i uvežbajte da otpevate.

INTEGRATIVE TEACHING

Abstract: The roots of integrative teaching are in scientific disciplines but they offer knowledge domination through the light of single scientific disciplines. However, functional knowledge is gained through several disciplines in order to consider a phenomenon itself as well as its related validities more completely.

Integrative teaching is such an innovative model that mutually connects knowledge of several school subjects.

Key words: integrative teaching, mutual school subjects connection.